

**EDUCAȚIE
MEDIA
PENTRU
ACTIVISM
CIVIC**

**Ghid pentru profesioniștii din
educația formală și non-formală**

Proiect derulat de:

Cu sprijinul:

EDUCAȚIE MEDIA

PENTRU

ACTIVISM CIVIC

CUVÂNT ÎNAINTE - 3

CONTEXTUL PROIECTULUI „SCHIMBĂ LUMEA CU O MEMĂ” - 4

STRATEGII DE ÎNVĂȚARE ȘI DE EXPERIMENTARE - 8

LECȚII ÎNVĂȚATE - 10

IMPLICAREA TINERILOR ȘI FEEDBACK-UL LOR - 16

RECOMANDĂRI RESURSE ȘI PLATFORME DE ÎNVĂȚARE - 19

Autori:

Nicoleta Fotiade
Ionuț Codreanu

Referent:

Anca Velicu

CUVÂNT ÎNAINTE

Acest ghid este dedicat tuturor cadrelor didactice și profesioniștilor din educația formală sau non-formală (ENF), precum și celor care desfășoară activități cu tineri. Credem că educația civică este vitală în orice democrație, că este un proces continuu de învățare și de adaptare la schimbările prin care trece o societate. De asemenea, credem că educația civică trebuie să fie exprimată prin acțiuni civice coerente, cu respectarea drepturilor omului și cu atenție sporită la nevoile comunităților. Tinerii au nevoie de educație civică pentru solidaritate și cultivare a empatiei și, în același timp, de educație pentru dezvoltarea competențelor media și digitale necesare pentru implicare civică cu ajutorul instrumentelor digitale online.

Prin acest ghid punem la dispoziție o serie de strategii și aplicații în viața reală - așa cum au fost dezvoltate și experimentate în proiectul "Schimbă lumea cu o memă!" - care pot transforma cultura civică predată în școli și în diverse programe non-formale în implicare civică. Vom prezenta transparent provocările și lecțiile învățate de organizațiile noastre în încercarea de a mobiliza mai mulți tineri "să schimbe lumea cu o *memă*", într-un demers de integrare a educației media în acțiuni civice concrete. Parțial, vom demonta niște mituri despre activismul civic, care fie îl plasează într-un registru eroic, fie îl asociază cu lipsa de structură și de organizare.

Implicarea civică implică abilități de gândire critică, abilitatea de a naviga prin ecosisteme media impregnate de provocări, dar și capacitatea de a comunica etic și responsabil. Nu e întotdeauna o luptă cu morile de vânt a unor eroi solitari, așa cum nu este nici un picnic cu unicorni. Dincolo de motivațiile și emoțiile personale sau de grup, implicarea civică este un proces aproape permanent de documentare, învățare și explicare.

Sperăm ca experiența noastră de formare și mobilizare a tinerilor să vă folosească în încercările dumneavoastră profesionale de încurajare a implicării civice a tinerilor.

CONTEXTUL PROIECTULUI „SCHIMBĂ LUMEA CU O MEMĂ”

În România, atât nivelul de competențe media și digitale ale tinerilor, cât și participarea civică și empatică în rândul acestora se află la un nivel scăzut. Deși folosesc intensiv platformele de socializare online - mai mult de 4 ore pe zi, potrivit cercetării „Conectat la media. Interacțiunea tinerilor din România cu media” (Velicu, Fotiade 2018) - foarte mulți dintre tineri nu au competențe media și digitale de tip critic și analitic. Potrivit aceleiași cercetări, foarte puțini dintre tineri trec de la consumul de informații la crearea de conținut online, iar oportunitatea de implicare civică prin intermediul platformelor digitale nu e luată în considerare. Doar 27% din tinerii români s-au implicat în activități de voluntariat pe parcursul unui an de zile și doar 32% au participat măcar o dată la acțiuni civice organizate de ONG-uri (Barometrului de Opinie publică European Youth 455, 2018). Însă, atitudinile și comportamentele civice ale tinerilor nu ar trebui analizate distinct de dinamica întregii societăți. Astfel, conform Democracy Index, în 2022, România ocupă locul 61 la nivel global (din 167 de state indexate), cu doar 6.45 puncte. Punctajul țării noastre a fost influențat de indicele “cultură politică”, unde am înregistrat doar 3.75 puncte¹.

În acest context social și inspirați de rezultatele unei cercetări din SUA² din 2020, am creat proiectul de educație media și intervenție civică - “Schimbă lumea cu o memă!”. Cercetarea din SUA arată că tinerii utilizatori de Internet, în contextul unor activități de educație media și creație digitală, au descoperit potențialul civic al instrumentelor - cum ar fi, de exemplu, o memă - și al platformelor online percepute până în acel moment a fi doar pentru uz personal și pentru divertisment.

Scopul general al proiectului a vizat consolidarea gândirii critice a tinerilor și creșterea implicării lor civice, iar pentru realizarea acestui lucru, proiectul și-a propus un demers educativ dublu: pe de o parte, educarea tinerilor prin participarea lor la cursul “*Educație Media pentru Cetățenie Activă*” – elaborat în cadrul proiectului – și, pe de altă parte, oferirea

¹ Economist Intelligence Unit (2023), *Democracy Index 2022*: 9

² Paul Mihailidis (2020) *The civic potential of memes and hashtags in the lives of young people*, *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*

de mentorat și sprijin în dezvoltarea unor activități civice online (de exemplu: apărarea drepturilor tinerilor sau a altor grupuri sociale dezavantajate, implicarea în activități de advocacy pentru politici educaționale).

Am dezvoltat o strategie de învățare și instrumente de gândire critică care să dea tinerilor participanți la proiectul pilot idei despre cum ar putea să-și folosească potențialul lor de implicare civică, mai ales în context online; să-i ajute să identifice posibile contexte și instrumente de implicare civică, să identifice provocările care pot apărea, să reflecteze la rolul lor de cetățeni digitali și la capacitatea de a-și cultiva empatia și solidaritatea cu alți oameni, cu alte cauze, să-și dezvolte abilități de analiză și evaluare critică a informațiilor cu care se întâlnesc online și (foarte important) pe care le dau mai departe online.

La baza strategiei de învățare a stat studiul [“Implicarea civică a tinerilor văzută prin ochii lor”](#), o cercetare calitativă care, plecând de la datele statistice deja existente care vorbeau despre slaba implicare civică a tinerilor, a urmărit să înțeleagă motivațiile care stau în spatele deciziei de implicare, respectiv de neimplicare, în acțiuni civice în general și în practici civice online, în special. Nu vom relua aici rezultatele și concluziile studiului care poate fi consultat pe site-ul MediaWise Society³, mărginindu-ne să spunem doar că am observat **o nevoie de abordare holistică a implicării civice**, o abordare care să implice informarea, dezbateră, analiza și acțiunea. Deși expuși la diferite media, cercetarea a relevat că majoritatea tinerilor neimplicați civic nu sunt informați despre agenda publică și situația social-politică, nivelul lor de informare fiind în general limitat la fapt divers. De asemenea, analiza și dezbateră unor teme din societate din diferite unghiuri (politic, etic, societal etc.) nu sunt exerciții la care tinerii să fie expuși în cadrul școlii, fiind astfel o nevoie identificată. Mai mult, în ceea ce privește media sociale, acestea sunt pentru ei mai degrabă spații private de exprimare, potențialul de implicare civică în condiții de siguranță în cadrul lor fiindu-le necunoscut. Pe această bază, am conceput cursul ca să răspundă acestor lipsuri și nevoi și să creăm premisele pentru o viitoare implicare civică a lor, prin oferirea instrumentelor necesare.

Cursul online a avut o durată de 12 ore, distribuite în trei sesiuni (primele două sesiuni în zile consecutive, iar a treia la distanță de o săptămână) completat cu întâlniri de grup și comunicare online pe platformele alese de tineri (Whatsapp și Discord). Scopul acestor întâlniri și menținerea contactului într-un program de *mentorship* a vizat, pe de o parte, ghidarea tinerilor în alegerea acțiunilor și temelor civice relevante pentru participanți, a structurii și strategiei de comunicare și, pe de altă parte, aprofundarea învățării.

³ Raport: *Implicarea civică a tinerilor văzută prin ochii lor* (Velicu, 2022)

La curs au participat 36 de tineri cu vârste între 15 și 19 ani din 13 județe, în urma unor anunțuri publice distribuite pe Facebook și Instagram. În designul inițial al proiectului ar fi trebuit să lucrăm exclusiv cu tineri afiliați Consiliului Național al Elevilor, deoarece membrii Consiliului sunt deja implicați în acțiuni civice de apărare a drepturilor elevilor și de sensibilizarea a autorităților publice pentru schimbarea de politici publice. Din nefericire, procesul de recrutare a fost afectat de diferite incompatibilități între calendarul organizației și cel al proiectului.

Ajustarea metodologiei de recrutare a tinerilor a generat o serie de avantaje și dezavantaje. Pe de-o parte, ne-a oferit ocazia de a lucra cu un grup mult mai divers și chiar cu tineri care nu au mai participat la astfel de programe, dar cu potențial civic latent. Pe de altă parte, lipsa de experiență civică a participanților ne-a obligat să acordăm mai multă atenție și să alocăm mai mult timp conceptelor de bază și *abecedarului* civic, în defavoarea sesiunilor practice de lucru și de creație digitală. Mai mult, față de planificarea inițială, unde prevăzusem o singură serie de formări, am fost nevoiți să organizăm trei runde distincte de cursuri cu trei grupuri distincte, ca să ajungem la o masă critică de minim 20 de tineri dispuși să își dezvolte propriile campanii civice pornind de la noțiunile acumulate în modulele teoretice ale cursului.

Cursul a fost gândit ca un **parcurs de învățare** axat pe analiză (prin reflecție și dezbateri) și pe generare de conținut (prin brainstorming, planificare și creare de scenarii). În prima parte a cursului, alături de tinerii participanți am dezbătut conceptele de democrație, implicare civică și cetățenie (digitală) într-un proces de reflecție, analiză și instruire directă. Am acordat o atenție sporită conceptului de cetățean digital și abilităților acestuia, cine este, ce poate face și cum este influențat de interacțiunea cu mediul online. Pentru că una dintre calitățile cetățeanului digital este să fie bine informat, cursanții și-au exersat abilitățile de analiză și evaluare critică a informațiilor online pe exemple de conținuturi și practici online recomandate de formatori.

A doua parte a cursului s-a concentrat pe căutarea vocii și a tonului, pe dezvoltarea de strategii de comunicare și pe procesul de creație a unei campanii civice. Miza a fost să construim pe cunoștințele și interesele existente ale cursanților, să formulăm așteptări realiste (și de-o parte și de alta) despre posibilitățile de documentare, de alegere a subiectelor de campanie, de contextualizare, de creație digitală și de gestionare a situațiilor de implicare civică online.

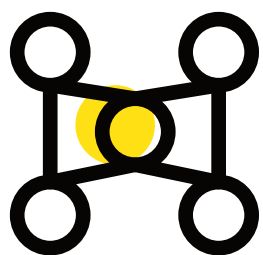

Am pus un accent deosebit pe **dimensiunea etică a comunicării** și pe identificarea factorilor care pot sabota sau pot distorsiona o cauză bună, mai ales când acționăm impulsiv (cu o documentare precară a problemelor pe care le semnalăm) sau sub presiunea audienței, din dorința de a ne face vocea auzită. De asemenea, am încercat să evidențiem cât de importante sunt, în relația cu audiențele, credibilitatea, coerența și legitimitatea autorilor unei campanii civice, acestea fiind ingrediente vitale în orice proces de persuasiune și de mobilizare a publicurilor.

Toate aceste competențe noi de analiză critică și creație media dobândite în timpul cursului ar fi trebuit folosite ulterior în cel puțin patru acțiuni civice dezvoltate de participanți, acțiuni de apărare a drepturilor tinerilor și a altor cauze sociale (în funcție de interesele lor), folosind instrumente și forme de comunicare online familiare lor. Interacțiunea cu tinerii participanți la curs și feedback-ul lor, evaluarea pre și post formare prevesteau acțiuni de implicare civică online bine dozate și în acord cu propriile credințe și valori.

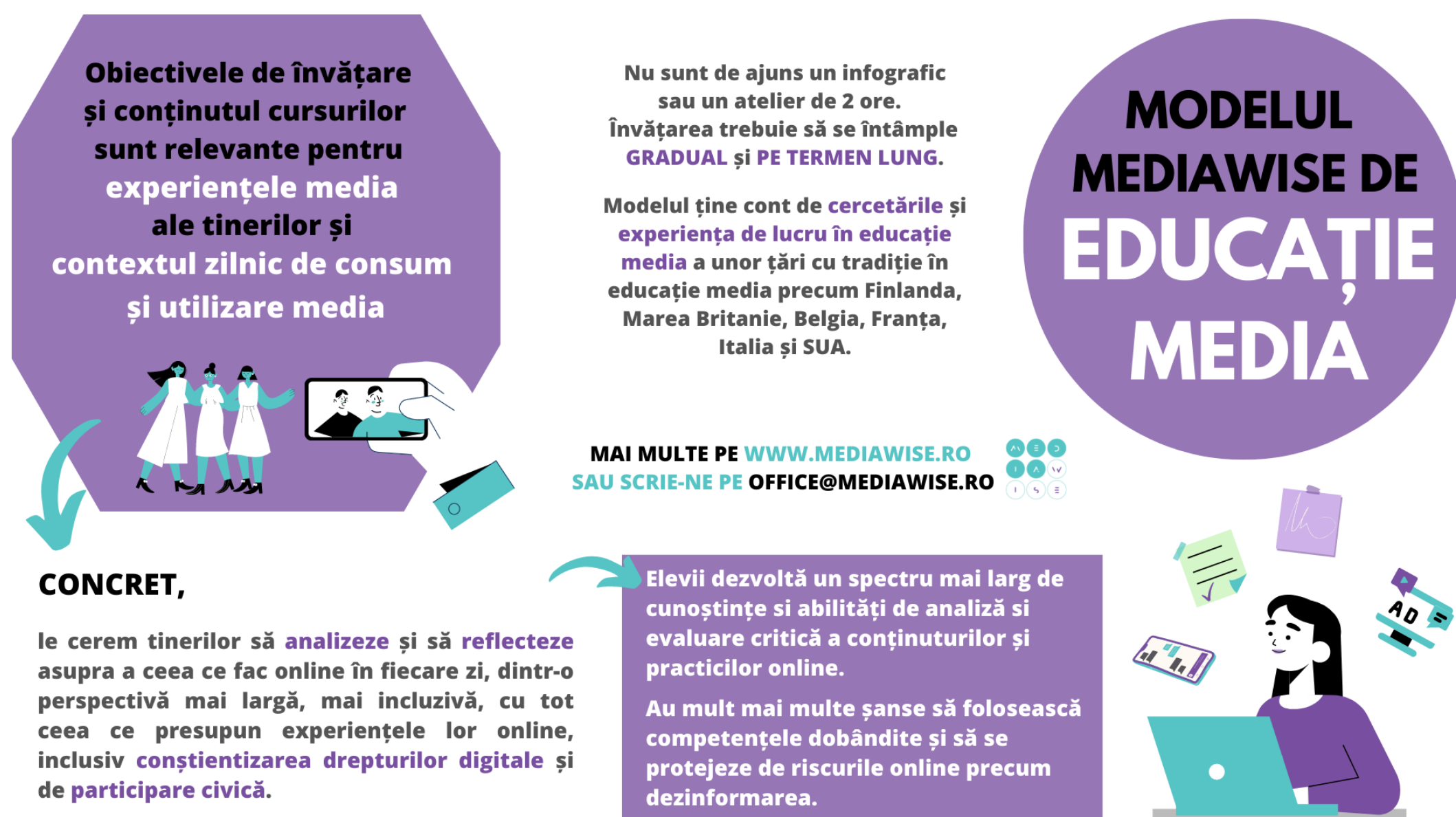
În urma cursului, tinerii s-au organizat în grupuri de lucru, unde au identificat intervenții civice concrete de protejare a mediului, de apărare a drepturilor LGBTQ, precum și de creștere a nivelului de conștientizare asupra impactului pe care îl are bullying-ul asupra adolescenților și tinerilor.

Partea de intervenție a avut un succes parțial, deoarece, în ciuda eforturilor de a se organiza și de a identifica teme de interes civic, tinerii nu au mai reușit să-și articuleze intențiile prin crearea de mesaje și comunicarea lor într-un format de campanie pe platformele online preferate. Vă oferim mai multe detalii despre asta în capitolul de [Lecții învățate](#) al acestui ghid.

STRATEGII DE ÎNVĂȚARE ȘI DE EXPERIMENTĂRE

Modelul Mediawise de educație media, dezvoltat în mai mulți ani în diverse situații de învățare cu copii, tineri, profesori și bibliotecari, a stat la baza procesului de formare a tinerilor participanți în proiect. Infograficul de mai jos descrie pe scurt filozofia din spatele modului nostru de lucru.

Proiectul „Schimbă lumea cu o memă” a adus, în egală măsură, o serie de oportunități, dar și o serie de riscuri și provocări care au necesitat răspunsuri adecvate.

Pe de-o parte, desfășurarea tuturor activităților în evenimente și experiențe online răspundea logicii proiectului și se alinia cu scopul acestuia. A fost o bună oportunitate de a avea acces la tineri din zone geografice diverse, presiunea logistică și consumul de resurse fiind mai scăzute. În plus, organizarea în mediul online a sesiunilor de formare și a atelierelor de lucru aducea și mai multă coerență scopului de a stimula implicarea civică prin creație de produse digitale de comunicare.

Pe de altă parte, echipa proiectului a fost conștientă de efortul semnificativ depus de tinerii participanți, care își petrecuseră ultimii doi ani în clase virtuale, hiper-conectați și cu diferite experiențe anterioare de interactivitate.

Pentru a construi experiențe de învățare și socializare cât mai relevante pentru toți participanții, ne-am asigurat că fiecare sesiune online respectă raportul 70/30 – 70% interactivitate, 30% asimilare de cunoștințe.

Am încercat să menținem **interactivitatea** grupului prin selecția conținuturilor educaționale, dezbateri și exerciții colective de reflecție și analiză.

Un rol determinant l-au avut și componentele de **facilitare** și **moderare**, cei doi formatori și mentori asigurându-se că nicio voce nu este discriminată sau ignorată în cadrul întâlnirilor de învățare și de lucru.

Dincolo de sesiunile de formare, o provocare semnificativă a fost legată de crearea unui cadru de **comunicare** și **colaborare** pentru dezvoltarea unor campanii civice. Provocarea s-a dovedit a fi și o oportunitate pentru formatori și mentori care, cu această ocazie, au descoperit platforma Discord, o platformă utilizată extensiv de tinerii înscriși în proiect și care a devenit cartierul general pentru comunicările și materialele dezvoltate în proiect.

Deși platforma Discord are incluse o serie de funcții foarte utile de comunicare în timp real (video și audio), de organizare și sistematizare a discuțiilor pe canale tematice, nivelul de interactivitate și coordonare a participanților a scăzut semnificativ. O posibilă explicație ar putea fi legată de faptul că grupul nu s-a coagulat suficient de mult astfel încât să își dezvolte un sistem de lucru.

LECȚII ÎNVĂȚATE

Indiferent de experiență sau de portofoliul unei organizații, niciun proiect nu seamănă cu celălalt și nu există rețete de succes. Procesul de învățare și adaptare la situația din teren, dar și constrângerile de timp și de resurse sunt constante. Presiunea crește substanțial când proiectul este dedicat tinerilor și trebuie să fie atractiv și relevant. Întregul demers poate deveni sisific dacă una dintre componentele proiectului implică activarea și mobilizarea tinerilor, mai ales dacă intervenția nu face parte din rutină, ci presupune un efort suplimentar din partea lor.

Într-un sens mai larg, un proiect de mobilizare și implicare civică poate fi extrem de provocator și din cauza contextului general și a discursului dominant care pune prea mare accent pe „lipsa de implicare civică” a tinerilor și prea puțin pe oportunitățile neexplorate din societate.

Cunoscând toate aceste limite, am pornit la drum cu scopul de a construi o comunitate de practici guvernată de principiile democrației participative.

În toate interacțiunile cu tinerii care au participat la activitățile proiectului am inclus câteva ingrediente absolut necesare pentru a construi experiențe de învățare reciprocă autentice:

Transparența și onestitatea. Am construit experiențe de învățare și am evidențiat de fiecare dată care ne sunt limitele și nu ne-a fost rușine să cerem ajutorul colegilor noștri mai tineri.

Spațiu sigur. Pe tot parcursul întâlnirilor cu tinerii din proiect am creat condițiile optime pentru un spațiu sigur de exprimare a gândurilor și opiniilor, fără prejudecăți și, foarte important, fără judecăți de valoare.

Spațiu al ideilor. Am încurajat exprimarea liberă a ideilor și ne-am asigurat că nicio idee nu rămâne nedezbătută colectiv. În logica unui brainstorming extensiv, în care nu există idei bune sau mai puțin bune, am evitat etichetele și am procesat rațional fiecare idee propusă de participanți.

În ciuda acestor precauții, inevitabil, ne-am confruntat cu câteva provocări pe care a trebuit să le gestionăm, în încercarea de a menține un echilibru între logica proiectului și disponibilitatea tinerilor, fiind perfect conștienți că ei sunt o parte esențială în demersul nostru.

RECRUTARE

PROVOCAREA

Încă din faza de recrutare a tinerilor care ar fi trebuit să participe la cursurile online de educație media și activism civic am constatat că anunțurile pe Facebook nu sunt foarte eficiente, pentru că generația Z nu dedică prea mult timp acestei platforme pe care o etichetează ca fiind „pentru bătrâni”.

SOLUȚIA

Am distribuit anunțurile și pe conturile de Instagram ale organizațiilor partenere, având astfel o rată ceva mai bună de succes.

CE AM FI PUTUT FACE MAI BINE

Probabil ar fi trebuit să ne concentrăm energia și pe promovarea pe TikTok, însă nu am reușit să ne depășim propriile limite și să ne îmbunătățim abilitățile tehnice într-un timp scurt pentru a utiliza optim această platformă.

Conform designului inițial al proiectului, recrutarea ar fi trebuit să se facă în rândul tinerilor care erau deja parte dintr-o organizație care milita pentru drepturile elevilor, cu experiență în comunicarea online pe teme civice. Din varii motive, acest lucru nu a fost posibil ceea ce a determinat recrutarea tinerilor prin apel deschis pe platformele de socializare. Ca urmare a acestei soluții de recrutare, grupul tinerilor a fost eterogen și în unele cazuri fără nicio experiență în practici de implicare civică. Această dublă provocare de recrutare și de ajustare a cursului la un alt tip de profil de participanți decât cel vizat inițial este întâlnită destul de frecvent în astfel de proiecte în care unele dintre parteneriate sunt construite pe participare voluntară.

MEDIUL DE ÎNVĂȚARE ȘI EXPERIMENTARE

PROVOCAREA

Din rațiuni legate de resurse limitate ale proiectului, dar și de distribuția geografică a tinerilor din proiect, toate activitățile de formare și de mentorat au avut loc online. Realitatea ne-a arătat că premisa că tinerii sunt mai flexibili și mai disponibili să colaboreze online a fost poate prea optimistă. În context post-pandemic, am încercat permanent să ne adaptăm intervenția fiind conștienți că există o suprasaturație de online din viețile lor și că aceste întâlniri pot fi extrem de solicitante, ba chiar în conflict cu programul de la școală.

SOLUȚIA

Am organizat cursul de formare, cu o durată totală de 12 ore, în trei sesiuni distincte, la distanță de o săptămână sau chiar două. O parte dintre sesiuni au fost organizate în weekend pentru a nu interfera cu programul școlar, iar sesiunile de mentorat le-am conceput cât mai operative, cu durata de maxim o oră, la intervale de două sau trei săptămâni. În plus, am folosit platformele Discord și WhatsApp pentru a comunica punctual chestiuni legate de campaniile civice.

CE AM FI PUTUT FACE MAI BINE

Cele 12 ore de inițiere în activism civic și în educație media ar fi putut fi distribuite în sesiuni mai multe și mai scurte, pe parcursul mai multor luni calendaristice.

PRESIUNEA CALENDARELOR

PROVOCAREA

Într-un proiect care presupune coagularea unui grup divers și aflat la distanță care trebuie să colaboreze timp de mai multe luni, cea mai mare provocare este legată de acomodarea programelor. Acest efort crește considerabil atunci când participarea este voluntară și când activitățile presupun alocarea de energie și timp suplimentare. În cazul nostru, principala preocupare a fost ca activitățile noastre să nu interfereze semnificativ cu calendarul școlar și nici cu rutinele unui adolescent din zilele noastre.

SOLUȚIA

Pentru a ne asigura o masă critică de tineri care să rămână implicați în transpunerea abilităților și cunoștințelor dobândite în timpul cursului de formare, am comunicat și negociat permanent disponibilitatea acestora de a participa la discuții și întâlniri de follow-up. Am încercat să acomodăm programele, astfel încât proiectul să nu devină o sursă de disconfort ce risca să scadă și mai mult motivația tinerilor.

CE AM FI PUTUT FACE MAI BINE:

O restrângere a bazei de recrutare a tinerilor, pe criteriul de vârstă 15 – 17 ani, echivalentul claselor a X-a și a XI-a, probabil ar fi simplificat procesul de acomodare a programelor, tinerii fiind deja familiarizați cu exigențele și limitările vieții de liceeni.

DINAMICA GRUPULUI

PROVOCAREA

Chiar dacă proiectul a creat un cadru de întâlnire pentru tineri din 13 județe, iar grupul format a fost eterogen, în lipsa unor experiențe anterioare comune sau a unei identități colective, coeziunea de grup a fost greu de obținut și de întreținut. Deși, parțial, colaborarea a funcționat, lucru remarcat și de către una dintre tinerele participante la curs: “Am învățat să lucrez în echipă cu persoane pe care le știam de o oră și totodată faptul că orice idee are potențial”.

SOLUȚIA

Pe parcursul întâlnirilor, dar și după fiecare sesiune de lucru, am încercat să identificăm și să evidențiem temele și preocupările comune ale tinerilor, pentru a facilita, pe cât posibil, crearea de grupuri de lucru.

CE AM FI PUTUT FACE MAI BINE

Probabil, coeziunea și identitatea grupului ar fi fost mai pronunțate dacă am fi alocat mai mult timp pentru socializare și familiarizare între membrii grupului, prin exerciții și activări care nu au neapărat legătură cu activismul civic, ci cu preocupările și interesele adolescenților.

MOBILIZAREA. LUNGUL DRUM DE LA TEORIE LA PRACTICĂ.

PROVOCAREA

Cu un ghidaj corespunzător, discuțiile despre societate și implicare civică pot fi foarte consistente și revelatoare, mai ales în actualul context în care societățile din lumea întreagă se confruntă cu nenumărate tensiuni și provocări economice, politice sau sociale. Pentru echipa proiectului, cea mai mare și complexă provocare a fost aceea de a-i asista pe tinerii din proiect să conștientizeze rolul de cetățeni activi și să facă pasul spre schimbare și acțiune civică. Totuși, în lipsa unei identități de grup, sub presiunea unui program imprevizibil și greu de coordonat, dar și pe fondul distanței fizice care nu a putut fi remediată tehnologic, un astfel de scop ambițios cu greu poate fi atins.

SOLUȚIA

Pentru a da mai multă concretețe conceptelor de implicare civică și de democrație participativă, pornind de la experiența organizațiilor partenere, am încercat să-i organizăm pe tineri în grupuri de inițiativă civică, în funcție de temele și interesele civice față de care au exprimat cel mai ridicat interes. Am încercat să cultivăm ideea că, în spațiul public, o voce articulată este mai relevantă decât o voce puternică. Prin urmare, am propus construcția de la zero a unor campanii și mesaje civice, cu parcurgerea fiecărei etape: documentarea problemei, analiza audienței, testarea mesajelor, refacerea mesajelor și promovarea acestora. Am insistat să evidențiem că implicarea civică are nevoie de metodă și de proces, de solidaritate, de răbdare și continuitate, nu doar de intuiție și spontaneitate.

CE AM FI PUTUT FACE MAI BINE

Date fiind timpul și disponibilitatea limitate pentru a asimila noi cunoștințe, dar și pentru a le articula sub forma unor campanii de comunicare pe teme civice de interes public, componenta practică ar fi putut avea prioritate. Conceptele fundamentale din zona gândirii critice, precum și cele privind cetățenia activă ar fi putut fi integrate pe parcursul aplicațiilor, pe modelul *learning by doing*.

IMPLICAREA TINERILOR ȘI FEEDBACK-UL LOR

Aproape toți tinerii participanți la curs care au răspuns la chestionarul de feedback online (15) au apreciat cel mai mult accentul pus pe spațiul sigur creat prin încurajarea discuțiilor libere și exprimării libere a opiniilor. Cuvintele cheie predominante menționate de cursanți în feedback-ul lor au fost “dezbateră liberă”, “încurajarea dialogului”, “discuții libere”, “exprimarea opiniilor” etc.

Numiți unul sau două aspecte din timpul cursului care v-au plăcut cel mai mult:

“S-a pus mult mai mult accent pe partea practică decât pe cea teoretică (am dat exemple, am dezbătut idei pe baza acelor exemple). Formatorii cursului au fost foarte deschiși și rămân foarte deschiși în continuare. Mi-au răspuns la orice tip de întrebare am avut, fie ea mai stânjenitoare sau nu”

“Faptul că am putut vorbi liber fără a fi judecați”

“Faptul că eram ascultați și nu existau păreri sau opinii greșite”

“Mi-a plăcut faptul că am avut timp de dialog și faptul că au atins foarte bine ceea ce voiau să ne prezinte”

“Mi-a plăcut faptul că fost o discuție liberă la care toată lumea a putut să ia parte”

“Mi-a plăcut faptul că ne-am putut expune ideile deschis și fără să fim judecați. Nu am simțit o presiune, a fost totul foarte relaxant”

Majoritatea tinerilor au identificat aceleași limitări la care am reflectat și noi în capitolele anterioare - timpul prea scurt pentru partea de învățare și proiectare a campaniilor civice și formatul strict online al întâlnirilor.

Ce aspecte ale cursului ar putea fi îmbunătățite?

“Ar fi frumos să facem întâlniri față în față”

“Durata cursului”

“Timp mai mare alocat”

“Timp alocat suplimentar pentru work room-uri”

Când am configurat cursul ne-am dorit ca, prin metodele de lucru folosite, specifice modelului nostru organizațional de învățare despre media și implicare civică, să integrăm cât mai mult din cele patru componente ale teoriei sociale a învățării (Wenger, 1998)⁴: (1) învățarea ca experiență (înțelegerea), (2) învățarea ca acțiune (practica), (3) învățarea ca apartenență (la o comunitate); (4) învățarea ca devenire (identitatea).

Cu limitările și din motivele expuse deja, am reușit să acoperim foarte mult învățarea ca experiență (înțelegerea) și să atingem parțial învățarea ca apartenență (la o comunitate) și învățarea ca devenire (identitatea), intuite de cursanți și reflectate în răspunsurile lor. Învățarea ca acțiune, cum spuneam, a fost suspendată în cele din urmă.

Învățarea ca devenire (identitatea):

Cel mai util lucru învățat a fost faptul că trebuie să expunem ideile fără să ne fie frică de judecată celorlalți.

Curajul pentru a începe o schimbare.

Avem o voce orice ar fi.

Avem o voce care poate fi auzită.

Cursul m-a făcut să-mi schimb părerea despre a acționa direct într-o situație. Trebuie să gândesc înainte.

⁴ Descrisă în detaliu în Wenger, Etienne (1998) *Communities of Practice: Learning, Meaning, and Identity*. New York: Cambridge University Press.

Învățarea ca apartenență (la o comunitate)

Am învățat să lucrez în echipă cu persoane pe care le știam de o oră și totodată faptul că orice idee are potențial.

Lucrul în echipă.

Munca în echipă.

Faptul că opinia mea contează.

Învățarea ca experiență (înțelegerea)

Am învățat despre propagandă.

Că nu trebuie să fim prea into discuții contradictorii, să economisim energie.

La ce să fiu atentă în online.

Cum să-ți dai seama dacă o informație este fake.

Am descoperit noi instrumente pt a identifica un fake news.

Cum să îmi dau seama dacă informația este manipulare.

Să înțeleg că fiecare om e diferit.

Cel mai util lucru învățat la acest curs este despre activismul civic în general.

Nu știam nimic despre noțiunea de civic și cât de mare impact are o comunitate.

RECOMANDĂRI RESURSE ȘI PLATFORME DE ÎNVĂȚĂRE

Din fericire, în zilele noastre, resursele de educație media și de educație civică sunt extrem de diverse și adaptate atât pentru educatori, cât și pentru tineri.

Vă propunem mai jos câteva surse și platforme gratuite, care ne-au fost de mare ajutor în cadrul proiectului și care pot fi accesate de profesori, bibliotecari sau de orice persoană care lucrează cu tineri.

În funcție de obiectivele de învățare sau de designul intervenției, conținuturile pot fi adaptate și utilizate în scopuri educaționale. Teoretic, singurul neajuns pentru unele resurse ar fi faptul că acestea sunt în limba engleză. Însă cu ajutorul Google Translate sau Deepl.com, acest mic obstacol poate fi depășit cu ușurință.

EDUCAȚIE MEDIA ȘI GÂNDIRE CRITICĂ

RO

Caietul de educație media

Descriere: colecție de activități de educație media pentru planificarea și adaptarea orelor de socio-umane pentru obținerea de competențe media și digitale

Grupa de vârstă: 15 – 19 ani

Necesar: laptop/computer, ecran de proiecție, flipchart (pentru activități offline)

RO

Mind Over Media

Descriere: platformă de învățare colaborativă despre propaganda contemporană ca formă de comunicare (definiții, tehnici de comunicare, analiza de context etc.); conține planuri de lecții, posibilitatea de a analiza și evalua exemple de propagandă și de a contribui cu propriile exemple și a le argumenta.

Grupa de vârstă: 15 – 21 ani

Necesar: conexiune internet, ecran proiecție, sistem audio

RO

eMerge: eEducație Media despre reprezentările de gen (autentificare necesară)

Descriere: platformă de învățare despre reprezentările de gen în cultura populară a tinerilor care adună mai multe tipuri de resurse educaționale: un curs online asincron pentru profesori (8-10 ore), un ghid metodologic de educație și cultură media, scenarii de învățare și recomandări de abordare strategică a genului la clasă.

Grupa de vârstă: 11 – 21 ani

Necesar: conexiune internet, ecran proiecție, sistem audio

RO

Cunoaște-ți mai bine elevii, cunoaște-le cultura media

Descriere: ghidul metodologic propune o serie de 6 activități de educație media ca să afli mai multe despre cultura media a elevilor tăi. Ghidul propune instrumente pentru a cunoaște mai bine cum folosesc elevii rețelele sociale, ce conținuturi media consumă în mod regulat, cum se informează și comunică online.

Grupa de vârstă: 11 – 19 ani

Necesar: conexiune internet, ecran proiecție, sistem audio

RO

Verifică înainte să distribui

Descriere: mic ghid de autoevaluare a propriilor comportamente și de analiză a contextelor în care suntem mai vulnerabili în fața informațiilor false sau înșelătoare.

Grupa de vârstă: 15 – 21 ani

Necesar: laptop/computer, ecran de proiecție.

RO

Educație media prin film documentar la bibliotecă

Descriere: Ghidul își propune să le arate bibliotecarilor potențialul filmului documentar ca instrument media de dezbatere despre teme din sfera drepturilor omului și să le ofere ocazia să acumuleze noi competențe media de gândire critică și să le exerseze. Activitățile și informațiile oferite în ghid pot fi adaptate cu succes și la școală, mai ales la orele de educație civică.

Grupa de vârstă: 9 – 21 ani

Necesar: laptop/computer, ecran de proiecție.

CETĂȚENIE ACTIVĂ ȘI IMPLICARE CIVICĂ

EN Cetățenie digitală

Descriere: articolul dezbate definiția și principalele competențe necesare pentru a ne manifesta cetățenia și civismul în ecosisteme digitale.

Grupa de vârstă: 15 – 21 ani

Necesar: conexiune internet

RO Fă schimbarea

Descriere: ghid de organizare și derulare a unei campanii civice, cu descrierea strategiilor și etapelor unei campanii de succes.

Grupa de vârstă: 15 – 21 ani

Necesar: laptop/computer, ecran de proiecție, conexiune internet

EN Instrumente de analiză și pregătire a unei campanii civice

Descriere: colecție de instrumente ce pot fi aplicate în echipe de lucru, în planificarea unei campanii civice și/sau unei campanii de comunicare.

Grupa de vârstă: 15 – 21 ani

Necesar: laptop/computer, ecran de proiecție, flipchart (pentru activități offline)

Proiectul **Schimbă lumea cu un meme! Educație media pentru cetățenie activă** a fost derulat de Asociația Mediawise Society, în parteneriat cu Asociația ActiveWatch și cu sprijinul Consiliului Național al Elevilor, în perioada 1 mai 2022 - 30 aprilie 2023

Asociația Mediawise Society

- solicitant -

Fondată în 2014, contribuie la inovația și creșterea calității în educație și a competențelor media și digitale ale copiilor și tinerilor. Dezvoltă resurse educaționale deschise pentru educație media. Folosește unelte media digitale și metode de învățare prin colaborare în ateliere și cursuri de formare pentru profesori, bibliotecari și elevi. Militează pentru actualizarea programei școlare și a pregătirii profesorilor cu realitatea socială a copiilor în care media sunt tot mai prezente.

Asociația ActiveWatch

- partener -

Fondată 1994, ca Agenția de Monitorizare a Presei - un departament de cercetare crescut sub umbrela Așezământului Cultural Academia Cațavencu. Din 2006, ActiveWatch a devenit organizație de sine stătătoare, constituită legal ca asociație. Militează pentru comunicare liberă, în interes public, și pentru respectarea drepturilor omului.

Consiliul Național al Elevilor

- colaborator -

Fondat în 2006, după 15 ani de la primele forme de auto-organizare la nivel școlar, Consiliul este cel mai important for reprezentativ pentru elevii din România, care supraveghează respectarea drepturilor elevilor și militează pentru participarea activă a elevilor în procese decizionale care îi vizează direct.

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eaagrants.org.

Ghidul de față face parte din proiectul "Schimba lumea cu un MEME! Educație media pentru cetățenie activă", al cărui scop este de a consolida gândirea critică a tinerilor și a crește implicarea lor civică online și offline în activități de apărare a drepturilor omului sau în activități de advocacy pentru politici educaționale. Proiectul s-a derulat în perioada mai 2022 - martie 2023.

Informațiile despre proiect sunt disponibile pe mediawise.ro/actiune/educatie-media-cetatenie-activa